

Trombitás Tímea

Többségi nyelvű iskolaválasztás a vajdasági szórványban

Bevezetés

A kisebbségi nyelvi, kulturális közegből származó gyermek iskola- és tannyelv-választása összetett feladat, hiszen a szülők a tannyelv megválasztásával befolyásolják a gyermek identitásának fejlődését is.¹ Több kutató bizonyította az anyanyelven történő tanulás jelentőségét,² mindemellett egyetértenek abban is, hogy kiemelten fontos az államnyelv megfelelő szintű elsajátítása, hiszen az etnikai környezet sajátosságai megkövetelik az egyéntől a környezet nyelvének ismeretét.³ Vajdaságban, a magyar nemzetiségű általános iskolások körülbelül 20%-a tanul szerb nyelven, viszont ezen belül egyes sziget szórvány településeken a szerb tannyelven tanuló magyar diákok aránya az 50%-ot is meghaladja.⁴

¹ Szügyi Éva: Iskolaválasztás a Délvidéken. *Kisebbségkutatás*, 2012/3. 514-535.

² Gábrity Molnár Irén – Rác Livia: Vajdaság (Szerbia) – Kárpát Panel 2007. In: Papp Z. Attila – Veres Valér (szerk.): *A Kárpát-medencei magyarok társadalmi helyzete és perspektívái*. Gyorsjelentés. MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézet: Budapest, 2007. 120-184; Göncz Lajos: *A vajdasági magyarság kétnyelvűsége. Nyelvpszichológiai változások*. MTT – MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézet: Szabadka, 2004; Macnamara, John: The bilingual's performance: A psychological overview. *Journal of Social Issues*, 1967/2. 58-77; Mirnics Károly: Nemzeti kisebbségből szórvány népesség. In: Gábrity Molnár Irén – Mirnics Zsuzsa (szerk.): *Kisebbségi létjelenségek. Szórvány- és szociolingvisztikai kutatások*. MTT: Szabadka, 2003. 25-85.

³ Kiss Zsuzsanna Éva: Az államnyelv elsajátításának oktatáspolitikai akadályai a Felvidéken, a Vajdaságban és Erdélyben. *Kisebbségkutatás*, 2011.1.73-109.; Takács Zoltán: A munkaerő-kompetencia és az oktatás viszonya. In: Gábrity Molnár Irén – Mirnics Zsuzsa (szerk.): *Regionális erőnlét. A humán erőforrás befolyása Vajdaságban*. MTT: Szabadka, 2008. 267-293.

⁴ Oktatásfejlesztési Stratégia 2010-2016, Magyar Nemzeti Tanács.

Forrás: http://www.prof-turchany.eu/documents/UIIDD_hu_Vajdasagi_okt_fejl.pdf (letöltés dátuma: 2011.09.10).

Tanulmányomban a vajdasági szórványban élő magyarok többségi nyelvű iskolaválasztásának körülményeit ismertetem. A kutatás célja az volt, hogy feltérképezzük, egy választott szórványtelepülésen a magyar nemzetiségű tanulók, illetve szüleik milyen szempontok alapján döntöttek a szerb tannyelvű iskoláztatás mellett. Ennek részeként vizsgáltuk azt is, hogy a tanulók hogyan birkóznak meg a többségi nyelv nehézségeivel. A kutatás fő kérdése az volt, hogy a magyar kisebbségben élő szülők milyen dilemmákkal kerülnek szembe, amikor gyermekeiknek oktatási nyelvet választanak.

1. A kutatás módszertana

A kutatási egy többségében szerb nemzetiségűek által lakott községközpontban, Nagyikindán valósult meg. A felvázolt cél eléréséhez kvalitatív módszert alkalmaztunk. A vizsgálatba olyan szerb tannyelvű osztályokban tanuló hatodik és hetedik osztályos tanulókat vontunk be, akik magyar nemzetiségűek vagy vegyes nemzetiségű családból származnak. Mindemellett interjúkat készítettünk a diákok szüleivel és a pedagógusokkal is. A kutatás során 13 félig strukturált interjú készült, a vizsgálat helyszínéül szolgáló Nagyikindán.⁵ A 13 megkérdezett között hat diák, négy szülő és három pedagógus volt. Az interjú során feltett kérdéseket öt nagyobb csoportra lehet bontani. A kérdések a családi háttérre, az iskolai életútra, az iskola jellemzésére, a társas kapcsolatokra és a diákok jövőbeli terveire vonatkoztak. Jelen tanulmány nem tárgyalja a kutatás során felmerült összes kérdést.

Az interjúk 2013. február és március hónap közötti időszakban készültek. Az interjúalanyok felkutatásában egy nagyikindai általános iskolában dolgozó tanítónő segítségét kértem. Általa jutottam el a diákokhoz, valamint később a diákokon keresztül szüleikhez. A 13 interjúból hét szerb nyelven, hat interjú pedig magyar nyelven készült.⁶

⁵ A településen összesen hat iskola működik, és ebből két iskolában lehet magyar nyelven tanulni.

⁶ A diákok kérésére az interjúk szerb nyelven készültek, megfogalmazásuk szerint azért, mert a magyar nyelv nehezebben megy nekik. A beszélgetés során igazolódott, hogy egy kisdíák kivételével, a többi tanuló igen gyengén beszél magyarul.

A szülőkkel készített interjú során egy esetben jelen volt a lekérdezett személy házastársa, illetve egy másik esetben jelen volt a megkérdezett szülő édesanyja is. A pedagógusok közül egy szerb nemzetiségű volt, aki szerb osztályokban tanít, egy magyar nemzetiségű, aki szintén szerb tannyelvű osztályokban tanít, míg a harmadik egy magyar nemzetiségű magyar tannyelvű osztályban tanító pedagógus volt.

2. Vajdasági magyarok szórványban

Szerbiában a magyar kisebbség által lakott községek⁷ többnyire Vajdaság északi részén helyezkednek el. A 2011. évi népszámlálás adatai szerint Vajdaságban 253 899 fő vallotta magát magyar nemzetiségűnek.⁸ A tartományban élő magyarok többsége a Magyarországgal határos régiókban és a Tisza-mentén él egy etnikai tömbben.⁹ Bánátban már jóval csekélyebb, Szerémségben pedig elenyésző a magyar nyelvterületek száma.

Tanulmányomban Gábrity Molnár Irén meghatározását veszem alapul, miszerint a *„szórványmagyarság fogalmán általában a határon túli magyarságnak azt a rétegét értjük, amely a többségi nemzetekhez képest településén, mikro régiójában 30 százaléknál kisebb arányban él, hát-*

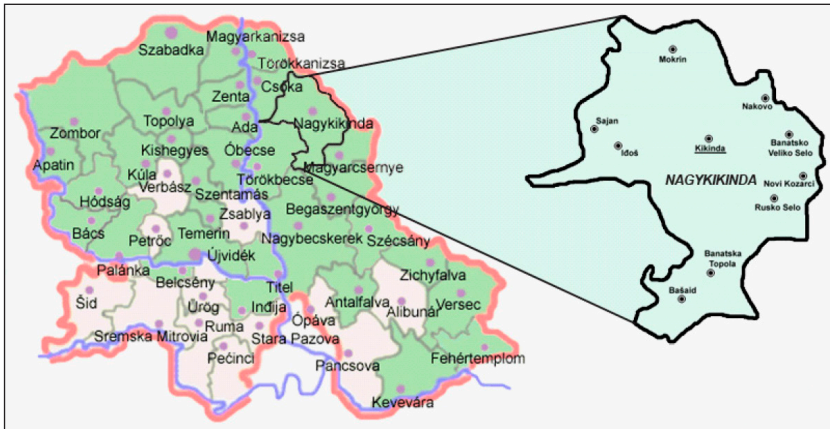
⁷ Szerbiában a község fogalma tartalmában mást jelent, mint a magyarországi szóhasználatban, ugyanis a község több települést összefogó, legalacsonyabb szintű közigazgatási egység és jellemzően egy nagyobb települést (várost) és annak közvetlen vonzáskörzetét jelenti. A község székhelye – amiről általában az egész községet is elnevezik – a községközpont. Egymáshoz viszonyítva a községek terület és népesség szempontjából igen eltérőek, viszont közös tulajdonságuk, hogy városias és falusias tereket egyaránt magukba foglalnak. Kugler József: Vajdaság településhálózatának sajátosságai. In: Nagy Imre (szerk.): *Vajdaság – A Kárpát-medence régiói* 7. MTA RKK – Dialóg Campus: Pécs-Budapest, 2007. 225-250.

⁸ Népszámlálási adatok alapján, 2011. Republički Zavod za Statistiku, Popis stanovništvo, domaćinstvo i stanova u Republici Srbiji 2011. Forrás: <http://webzrzs.stat.gov.rs/WebSite/userFiles/file/Popis%20stanovnistva%202011> (letöltés dátuma: 2013.01.15)

⁹ Kocsis Károly – Bottlik Zsolt – Tátrai Patrik: *Etnikai térfolyamatok a Kárpát-medence határainkon túli régióiban (1989 -2002)*. MTA Földrajztudományi Kutatóintézet: Budapest, 2006.

rányos nyelvi, etnikai, vallási helyzetben és a nemzettesttől elszigetelődve, leépült intézményrendszerrel, folyamatos veszélynek, felszámolódásnak van kitéve.¹⁰ Mindezt Bodó Barna megfogalmazásával egészíteném ki, miszerint a „szórvány és a szórványosodás asszimilációra hajlamosító közeg, illetve folyamat, nevezzük a végeredményt nyelv váltásnak, kultúrael-hagyásnak vagy akár etnikai adaptációnak.”¹¹ A fent említett meghatározások alapján szórványnak, vagy a szórvánnyá válás valamely fázisában lévőnek tekinthető a Bánátban, a Szerémségben és a Bácska déli illetve nyugati részén élő magyarság.¹²

1. ábra. Vajdaság Autonóm Tartomány községei a községközpontokkal¹³

A magyarság aránya szempontjából szórvány településnek számító Nagyikinda község földrajzilag Vajdaság bánati tájegységében helyezkedik el (1. ábra). A község összesen tíz kisebb településből áll, központja Nagyikinda. A községhez tartozó falvakban és a községközpontban

¹⁰ Gábrity Molnár Irén: Mit értünk szórvány magyarság alatt Vajdaságban? *Létünk*, 2005/3. 24.

¹¹ Bodó Barna: Identitás és szórványdiskurzus. *Kisebbségkutatás*, 2003/2. 385.

¹² Badis Róbert: *Vajdasági magyar szórványban élők demográfiai helyzete*. Identitás Kisebbségkutató Műhely: Zenta, 2011.

¹³ A www.vmsz.org.rs alapján saját szerkesztés.

is a magukat szerb nemzetiségűnek vallók vannak többségben. A 2011-es népszámlálási adatok alapján Nagyikindán (a községközpontban) összesen 38 065 fő élt, melyből 4504-en vallották magukat magyar nemzetiségűnek, tehát a magyarok részaránya a többségi nemzethez viszonyítva 12%.¹⁴

3. Az empirikus kutatás bemutatása

3.1. Családi háttér és nyelvhasználat

A megkérdezett diákok családi háttérét tekintve nagy többségük vegyes nemzetiségű családból származik, ahol általában az édesapa a magyar nemzetiségű, az édesanya pedig szerb nemzetiségű, vagy ő maga is vegyes (magyar-szerb) összetételű családból származik. A diákok mind-egyike átlagos jövedelmi kategóriába sorolta családját. A tanulók, egy diák kivételével, nagyon gyengén beszéltek magyarul, annak ellenére, hogy az egyik szülő és a nagyszülők is magyar nemzetiségűek. A diákok elmondása szerint, a magyar szülővel, testvéreikkel és a magyar nagyszülőkkel is szerb nyelven beszélnek. Kérdésünkre, miszerint néha szoktak-e magyarul beszélni, azt felelték, hogy nem, vagy nagyon ritkán. Két szülő mondta azt, hogy gyermekük mindent megért magyarul, de valamilyen oknál fogva nem beszél, illetve nem mer beszélni.

„A lányomnak a szerb nyelv nem gond, de magyarul is tud beszélni, de néha szégyelli magát. Egyszer kisebb korában, ha valamit nem jól mondott, akkor kinevették, és valószínűleg emiatt nem akar magyarul beszélni. De ért magyarul, és tud is beszélni. Olvas magyarul, magyar tévét néz...” (szülő)

Egy vegyes házasságban élő szülő azt is elmondta, hogy sajnós a két gyermeke közül egyik sem beszél magyarul és sajnálja, hogy ő mint szülő erre nem figyelt oda korábban, mert jobb lenne, ha a gyermekei

¹⁴ Népszámlálási adatok alapján, 2011.

minél több nyelven beszélnének. Az interjúk során többen megemlítették, hogy igen gyakran előfordul, hogy a magyar tagot is tartalmazó családok is szerbül beszélnek otthon és ez főleg a vegyes nemzetiségű családokra jellemző.

„A nagyobbik fiam nem igazán érdeklődött a magyar nyelv iránt, pedig van neki egy magyar barátja is. Itt nálunk Kikindán előfordul, hogy magyar a család, de a gyerekek már nem tudnak magyarul. Hiába vagyunk magyarok, mi már szerbül beszélünk, ritka az is, hogy mi is a bátyáimmal magyarul beszélünk, pedig gyerekkorunkban csak magyarul beszélünk egymással...” (szülő)

A kutatásba bevont magyar nemzetiségű szülők mindannyian azt mesélték, hogy ők gyermekkorukban magyarul beszéltek a szüleikkel és a testvéreikkel is, sőt az általános iskolát is magyar tannyelvű osztályokban végezték el. Ennek ellenére ezek a szülők ma már szinte csak szerbül beszélnek, egyrészt szerb nemzetiségű házastársuk miatt, másrészt foglalkozásukból adódóan. Egy magyar nemzetiségű szülő arról beszélt, hogy ők magyarul beszéltek otthon addig, míg két idősebb gyermeke kisebb volt, de miután gyermekei megházasodtak – és a menyé, veje is szerb nemzetiségű lett – azóta szinte csak a szerb nyelvet használják.

„Többet beszélünk szerbül, mint magyarul. Vejem is szerb és a menyem is szerb. Értenek ők is magyarul, de ha velük vagyunk, akkor úgy kell beszélniük, hogy ők is megértsenek, tehát szerbül. Az üzletben is többnyire a szerb nyelvet kell használnom, ha bejön egy magyar vevő, és magyarul köszön, akkor azzal magyarul beszélünk, de egyébként a szerbet használjuk, mert itt az emberek nagy része szerb. Keveset használjuk a magyar nyelvet...” (szülő)

3.2. A gyerekek iskoláztatása és a tannyelvválasztás

Az előző alfejezetben említettem, hogy a megkérdezett hatodik és hetedik osztályos tanulók családjukkal többnyire szerb nyelven beszélnek, és a magyar nyelvet nagyon ritkán használják. Ennek következtében szá-

mukra nem jelentett gondot a többségi nyelven való tanulás. A kutatásba bevont szülők evidensnek tartották, hogy a gyermeküket szerb osztályba írátták. Ehhez az is hozzá tartozik, hogy a megkérdezett gyerekek szerb nyelvű óvodába jártak, és ott már szerb nyelven beszéltek, ezt követően a szülők már azt tartották helyesnek, hogy gyermeküket szerb tannyelvű osztályba írássák. Az interjút adó tanár ehhez kapcsolódóan kifejtette, hogy valójában már itt kezdődnek a „problémák”, ugyanis nincs magyar bölcsőde, és a szerb bölcsődékben „elvesznek” a magyar anyanyelvű gyerekek. A pedagógus hozzátette, hogy nagyon sok szülő meg sem tanítja gyermekét magyarul beszélni, egyszerűen feleslegesnek tartja, mivel a környezetükben szinte mindenki a szerb nyelvet használja.

„A bölcsödében egy-kétéves koruktól kezdve járnak a gyerekek és ezáltal megtanulnak szerbül, hiszen szerbül foglalkoznak velük, szerbül tanulnak, szerbül beszélnek. A szülők ráhagyják. Itt már elvesznek a gyerekek, mert ebből kifolyólag utána már szerb óvodába kerülnek, és innen már szerb nyelvű általános iskolába iratkoznak...”
(pedagógus)

Arra a kérdésemre, hogy általában a magyar nemzetiségű szülők miért íratják szerb tagozatra gyermekeiket, az egyik pedagógustól azt a választ kaptam, hogy a szülők úgy vélik, hogy mivel Szerbiában élnek, ezért gyermekük jövőbeli érvényesülése szempontjából kedvezőbb, ha gyermekük szerb nyelven kezdi meg az általános iskolát. Hozzátette, hogy több szülő saját tapasztalataiból indul ki, miszerint a magyar tannyelvű általános iskola után nehéz volt számukra a középiskolában szerb nyelven tanulni, sőt a szerb nyelv volt az oka annak, hogy nem mertek belekezdeni egyetemi tanulmányaikba. Az említett okok miatt a szülők úgy vélik, hogy jobb, ha gyermekük minél előbb szembesül az államnnyelven való tanulóással, és ez talán könnyebbé teheti számukra a későbbi érvényesülést a felsőoktatásban, illetve a munkaerő-piacon.

Az egyik megkérdezett vegyes házasságban élő szülő (édesapa) elmondta, hogy ők azért döntöttek a szerb tannyelvű iskoláztatás mellett, mert ő maga sokat dolgozott és emiatt kevesebb időt töltött otthon, így a gyerekekkel nem nagyon beszélgetett magyarul. Felesége vigyázott a

gyerekekre, aki szerb nyelven beszélt velük, így jobban elsajátították az államnyelvet. Ennek következtében a gyerekeket már szerb tannyelvű iskolába írták, mivel jobban tudtak szerbül, mint magyarul.

„Én nagyon sokat dolgozok, keveset vagyok itthon a gyerekekkel. A feleségem csak szerbül tud, ő van jobban a gyerekekkel itthon, és így a gyerekek jobban megtanultak szerbül. Ha magyar osztályba mentek volna, én nem is tudtam volna nekik segíteni a tanulásban, mert nem vagyok itthon, és a feleségem, ahogy mondtam, nem tud magyarul, ezért így láttuk jobbnak, ha a gyerekeket szerb osztályba íratjuk...” (szülő)

A diákok továbbtanulási szándékára vonatkozó kérdésekre, hárman válaszolták azt, hogy a középiskolai tanulmányuk után az újvidéki vagy a nagybecskereki egyetemre szeretnének iratkozni. A szülők támogatják gyermekeiket a továbbtanulásban, és véleményük szerint a továbbiakban is szerb nyelven fogják folytatni tanulmányaikat a gyerekek.

„Nem tudom, hogy ő mit akar befejezni. Ha tovább szeretne tanulni, akkor Újvidékre, vagy Zrenjaninba [Nagybecskerekre] megy majd, és valószínűleg szerb nyelven folytatja majd a tanulmányait, mivel egyéves korától szerb nyelven tanul. Mindent szerbül tanul. Nem fogom erőltetni neki a magyar nyelven való továbbtanulást, mert nem értené meg magyar tagozaton azt, amit kellene. Neki a szerb nyelv nem gond...” (szülő)

3.3. A magyar tagozaton tanulók létszámának csökkenése

A magyar tagozaton tanulók létszáma jelentősen lecsökkent az utóbbi években/évtizedekben. A létszámfogyatkozás oka a magyar családokban születő gyerekek számának folyamatos csökkenése, valamint az egyes időszakokban bekövetkezett kivándorlási hullám.¹⁵A gyerekek

¹⁵ Szügyi, 2012. Iskolaválasztás a Délvidéken, i.m.

számának csökkenése nem etnikai jellegzetesség, ugyanis ez a tendencia az egész országra jellemző. A magyar tagozaton észlelhető csökkenéshez az is hozzájárul, hogy több magyar családból, illetve vegyes házasságból származó diákot szerb tagozatra íratnak. Az egyik pedagógus véleménye szerint, abban az iskolában, ahol ő tanít 10%-ra tehető azoknak a diákoknak a száma, akik magyar nemzetiségű vagy vegyes családból származnak, de szerb tannyelvű osztályokban tanulnak. Az egyik megkérdezett diák nagymamája így fogalmazott:

„Húsz évvel ezelőtt automatikusan a magyar gyerek magyar, a szerb pedig szerb nyelven tanult, de ez mára megváltozott (...) Akkoriban, amikor a fiam elkezdett iskolába járni, akkor jobban ment a magyar, minden szülő azon volt, hogy magyar tagozatra adjuk a gyerekeket. Arra nem is gondoltunk, hogy amikor befejezik majd a nyolc osztályt, akkor talán nekik nehezebb lesz majd a középiskolában a nyelv miatt. Mi azzal voltunk, hogy magyarok vagyunk, és ezért magyar tagozatra adjuk a gyereket. A lányom és a fiam is magyar tagozatra járt, de unokáim most szerb tagozaton tanulnak...” (hatodik osztályos diák nagymamája)

„Amikor én jártam elemi iskolába, akkor összesen négy magyar tagozat volt. Ezek a diákok, most negyvenhét évesek. Ezeknek a volt diákoknak a gyerekei tizennyolc-tizenkilenc létszámú tagozatokba jártak tíz évvel ezelőtt, és ez a szám mostanra drasztikusan lecsökkent. Most a magyar tagozaton egy osztályban hat-hét diák van...” (pedagógus)

Megkérdeztük a pedagógusokat arról is, hogy véleményük szerint a magyar anyanyelvű diákok számára, a későbbi sikeres érvényesülés szempontjából melyik tagozaton érdemes elkezdni az általános iskolát. A pedagógusok azt felelték, hogy jobbnak látják azt, ha az iskoláskor előtt a magyar gyerekek a környezetükben találnak szerb játszótársat, így „játszva” megtanulnak szerbül, majd később az anyanyelvükön kezdik meg az iskolát, és ezt követően már maguk dönthetik el, illetve lehetőségeihez mérten választanak szerb vagy magyar tannyelvű középiskolát, egyetemet.

„Itt, Kikindán van lehetőség, hogy a gyerekek megtanuljanak szerbül, itt az egész környezet olyan. Nagyon ritka már az is, ha a családban vagy a baráti körben nincs szerb kötődés, nincs valami fonál. A gyerekek egymás között játék közben megtanulnak szerbül. Ez elegendő. Utána már az óvodában általában párhuzamosan vannak szerb és magyar csoportok, tehát már ott is találkoznak a szerb nyelvű gyerekekkel az udvarban és a közös foglalkozáson. Ugyanígy később, amikor általános iskolába kerülnek kettő, majd három és később négy szerb órával szerintem meg lehet tanulni a szerb nyelvet...” (pedagógus)

„Szerintem itt, ebben a környezetben a magyar anyanyelvű gyerekek jól tanulnak szerbül. Az óvodában szerb anyanyelvű gyerekekkel játszanak és könnyebben tanulják meg a szavakat. Ugyanígy a szerb anyanyelvű gyerekek is sok szavat hallanak a magyar ajkú barátaiktól. Az utcán egyaránt lehet a magyar és a szerb beszédet is hallani. Úgy gondolom, hogy erre szükség van, mivel ilyen környezetben élünk. Az Észak-Bánáti Körzet vegyes összetételű. Mindenkinek tudnia kellene a két nyelvet...” (pedagógus)

A pedagógusok véleménye szerint a magyar anyanyelvű, „magyarul gondolkodó” diákok jobban tudnak a későbbiekben érvényesülni, ha anyanyelvükön tanulnak. Ha egy magyar anyanyelvű diákot szerb osztályba íratnak be, akkor szerb anyanyelvű társaihoz képest le fog maradni. A pedagógusok tapasztalatai alapján ezek a tanulók a későbbi érvényesülés során kevésbé lesznek eredményesek. Természetesen nagyon fontos az is, hogy a diákok a szerb nyelvet megfelelő szinten sajátítsák el, ami Nagyikindán a környezet hatásának köszönhetően nem okoz gondot a magyar anyanyelvű gyerekeknek.

Összegzés

Összegezve elmondhatjuk, hogy a pedagógusok véleménye alapján a magyar anyanyelvű, „magyarul gondolkodó” diákok jobban tudnak a későbbiekben érvényesülni, ha anyanyelvükön tanulnak. Természet-

sen fontos, hogy az államnyelvet szintén megfelelő szinten sajátítsák el. A pedagógusok tapasztalatai alapján, ha egy magyar anyanyelvű diákot szerb osztályba íratnak, akkor szerb anyanyelvű társaihoz képest tanulmányai során kevésbé lesz eredményes.

A kutatás során viszont az is kiderült, hogy az általunk megkérdezett diákok, akik magyar vagy vegyes nemzetiségű családból származnak, a szerb nyelvet tekintik anyanyelvüknek, és emiatt nem okozott számukra nehézséget, hogy szerb tannyelvű osztályokban tanulnak. A diákok többsége szüleikkel, nagyszüleikkel, testvéreikkel és barátaikkal is szerb nyelven beszél, tehát a mindennapi kommunikációjuk során a szerb nyelvet használják. A tanulók saját véleménye szerint gyenge a magyar nyelvtudásuk. A szülők sok esetben nem is tartják fontosnak, hogy gyermeküket megtanítsák magyarul, mivel a környezetükben többségében szerb nemzetiségűek élnek, így véleményük szerint „elég”, ha gyermekeik a szerb nyelvet elsajátítják. Az interjút adó egyik szülő megjegyezte, hogy sajnálja, hogy gyermekei nem beszélnek jól magyarul, mert magasabb szintű nyelvtudással nagyobb lehetőségeik lennének a jövőben.

Több interjúalany elmondta, hogy tíz, húsz évvel ezelőtt a magyar nemzetiségűek magyar osztályba, a szerb nemzetiségűek szerb osztályba iratkoztak. Ez a folyamat mára megváltozott, mert jellemzően a magyar nemzetiségű, illetve vegyes házasságban született gyerekeket szerb nyelven iskoláztatják. Ezt a folyamatot a szülők egy része természetesnek tekinti (a többségi, szerb nyelvű környezet miatt), a szülők másik része viszont a későbbi érvényesülésre gondolva iratja gyermekét többségi nyelvű osztályba. A szülők elmondása alapján, azt követően, hogy gyermekük szerb nyelvű óvodába járt, nem is gondolkodtak el a választható oktatási nyelveken, gyermeküket automatikusan szerb tannyelvű osztályba íratják. Az iskolaválasztást a nyelvi szemponton kívül egyéb elvárások is befolyásolták, mint a tanárok személye, a családi mintakövetés, az iskola térbeli elhelyezkedése, továbbá a szülő saját iskoláskori negatív, illetve pozitív tapasztalata.